

DAN
DEDIU

FÜR ULISSE
STRING QUARTET NO. 7

(2020)

DEDIU, DAN

Für Ulysse – Cvartet de coarde nr. 7

Editura Universității Naționale de Muzică București, 2024

ISMN 979-0-707661-90-1

FONDUL DE DEZVOLTARE INSTITUȚIONALĂ: CNFIS-FDI-2024-F-0160

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE MUZICĂ DIN BUCUREȘTI

Domeniul vizat: 3. Asigurarea funcționării în bune condiții a grădinilor botanice universitare, a stațiilor didactice, a bazelor de practică și a altor infrastructuri de susținere a activităților didactice, similare bazelor de practică, din cadrul universităților, folosite pentru instruirea studenților

TITLU PROIECT: *Arhiva română a muzicii camerale instrumentale pentru ansambluri de trio și cvartet (Romanian Archive of Instrumental Chamber Music)*

Perioada de desfășurare a proiectului: aprilie - decembrie 2024

Expert tehnoredactare partituri, publicare și paleografie: Paula Aslam

Expert tehnoredactare, DTP, design copertă: Mirel Mihălăchescu

© 2024 Editura UNMB

Str. Știrbei Vodă nr. 33, 010102 București, România

Email: edituraunmb@unmb.ro

www.unmb.ro | www.edituraunmb.ro

DAN
DEDIU

FÜR ULISSE
STRING QUARTET NO. 7

(2020)

Prezentare

Ideea compunerii Cvartetului de coarde nr. 7 a apărut la inițiativa Radio România Muzical, în colaborare cu Rotary Club Pipera, pentru un eveniment ce marca cei 250 de ani de la nașterea lui Ludwig van Beethoven. Am scris lucrarea în 2020, în timpul pandemiei de coronavirus, pentru admirabilul cvartet *Arcadia* și am intitulat-o *Für Ulisse (Beethoven-Études)* – Cvartet de coarde nr. 7 op. 171.

Titlul, care parafrazează cu o ocheadă titlul celebrei bagatele *Für Elise*, dar închină paginile cvartetului veșnic-căutătorului Ulise, constituie totodată și un simbol al peregrinării mele interioare prin măruntaiele muzicii lui Beethoven. Cele cinci părți ale lucrării sunt concepute ca tot atâtea studii de caz ce adoptă aceeași atitudine de pornire: călătoria în posibil, în virtualul explorării unor căi de acces spre cotloane bizare ale muzicii lui Beethoven, pe care le preiau și le transform în expresie proprie. Mijloacele pe care le folosesc sunt inversările melodice, recurențele și combinațiile ritmice, dialogul instrumental, precum și fuziunile și deformările structurale.

Astfel, prima parte – *Labirinto del silenzio* – folosește material beethovenian din *Sonata Appassionata* pentru pian, din *Sonata lunii*, din *Oda bucuriei* și din rondo-ul Sonatei op. 10 nr. 3, material pe care îl aduce la același numitor comun – compoziția cu pauze. Am constatat că la Beethoven există multiple calități ale pauzelor și coroarelor (fermatele), care lansează orizonturi de așteptare diferite, și atunci m-am gândit să mă „joc” cu aceste câmpuri sonore care te fac să aștepti tema și „trag de timp” (cum e în trecerea dintre introducere și apariția temei I din Simfonia a VII-a, p. I, de exemplu, sau în *Sonata Appassionata* la început). Așa că cele câteva motive de câte trei-patru note le-am „înmuiat” într-un sos de tăcere, dar cu coridoare de energie diferite. Titlul *Labirinto del silenzio* a apărut spontan, căci e vorba aici de o compoziție cu tăceri. Tempo-ul e *presto*, iar tăcerile sunt de fapt sunete vide, care nu se aud, dar sunt prezente, ca virușii, pe care nu-i vedem, dar sunt acolo.

Partea a doua – *Idyll & Dankgesang* – alternează două universuri specific beethoveniene: *scherzo*-ul izoritm (ca în Cvartetul op. 131) și *imnul* de mulțumire (*Heiliger Dankgesang* din Cvartetul op. 132). Cele două lumi vor fuziona treptat, ajungând la o culminație entuziastă după un travaliu dezvoltător tipic beethovenian.

Un alt labirint este prezent în partea a treia, intitulată *Labirinto del Bolero – Ravel's Tattoo*. Aici, *motto*-ul din *Appassionata* este dublat de *motto*-ul Simfoniei a V-a, care va deveni acompaniament ritmic într-o bagatelă sonoră ce împrumută anvelopa *Bolero*-ului de Ravel, adaptându-l ansamblului și materialului *readymade*. Liniile melodice sunt derivate din *Oda bucuriei* și din tema I a Concertului nr. 4 pentru pian, apoi deraierile politonale se fac la interval de terță mică, obținându-se astfel o dramatizare thymotică a conținutului tematic.

Partea a patra – *Moonlight Maze* – construiește și ea un labirint al cărui miez este constituit de „runa Selene”, motivul beethovenian din *Sonata Lunii*, care constituie în creația mea un element important de limbaj, pe care l-am folosit și teoretizat în diferite lucrări. Caracterul dansant al primei secțiuni, ce valorifică o melodică provenind din Concertul pentru vioară și orchestră, dar o orientează și proiectează spre un orizont cvasi-folcloric, va lăsa loc unei evoluții din grav în acut a motivului „lunii”, peste care se va suprapune o apariție sirenaică pe care am intitulat-o *Ave Circe*, un fel de – *mutatis mutandis* – *Ave Maria* de Gounod în palimpsest odiseic. A treia secțiune trece printr-un „purgatoriu” al *Marii Fugi* op. 133, pentru a ieși la liman odată cu mecanismul pizzicato al viorii I, încremenită în derularea obsesivă și hipnotică a *Sonatei lunii*.

Finalul – *Fantasia fantomagica sul nome BEETHOVEN* – pornește de la melograma numelui Beethoven și desfășoară un rondo-pastișă după cel al Cvartetelor op. 132 și op. 130, în stil clasico-romantic, cu gesturi de ruptură și dezvoltări adaptate din Sonatele pentru pian op. 81a și op. 90. Finalul e un exemplu de muzică *nevăzută*: discursul muzical este „ciuruit” cu pauze din ce în ce mai mari, totul devenind ruină și semn descărnăt al pulsației. Foșnetul întoarcerii paginii marchează această trecere a muzicii în ritual, într-un plan al simbolului, ca o fâlfâire „a lunii” asupra spiritului lui Beethoven.

Dan Dediu

Introduction

The idea to compose the String Quartet No. 7 arose at the initiative of the Rotary Club Pipera in collaboration with Radio România Muzical for an event celebrating the 250th anniversary of Ludwig van Beethoven's birth. I wrote the work in 2020, during the coronavirus pandemic, for the admirable *Arcadia* Quartet and titled it *Für Ullisse (Beethoven Studies)* – String Quartet No. 7, Op. 171.

The title—playfully paraphrasing the name of the famous Bagatelle *Für Elise* while dedicating the pages of the quartet to the eternally searching Odysseus—is also a symbol of my own inner wanderings through the depths of Beethoven's music. The five movements of the work are conceived as case studies that share the same point of departure: a journey into possibilities, a virtual exploration of strange corners within Beethoven's music, which I take up and transform into my own expression. The techniques employed include melodic inversions, repetitions and rhythmic combinations, instrumental dialogues, as well as structural fusions and distortions.

The first movement – *Labirinto del silenzio* – draws on Beethoven's material from the Piano Sonatas *Appassionata*, *Moonlight*, from *Ode to Joy*, and the rondo of the Sonata Op. 10 No. 3, bringing them together under one common idea: composition through rests. I discovered that Beethoven had several qualities of pauses and chorales, each creating different horizons of expectation. I wanted to “play” with these sound fields that make one wait for the theme and stretch time (as, for example, in the passage between the introduction and the emergence of Theme I in Symphony No. 7, movement I, or at the opening of the *Appassionata* Sonata). I immersed the short three-four-notes motifs into a “sauce of silence,” but with various energetic corridors. The title *Labirinto del silenzio* came spontaneously, since it is truly a composition built on silence. The tempo is presto, and the silences are actually empty sounds—unheard yet present, like viruses: invisible, but there.

The second movement – *Idyll & Hymn of Thanksgiving* – alternates between two characteristically Beethoven worlds: the isorhythmic *scherzo* (as in the Quartet Op. 131) and the *Holy Song of Thanksgiving* from the Quartet Op. 132. These two worlds gradually merge, reaching a passionate climax after a process of development.

Another labyrinth appears in the third movement, titled *Labirinto del Bolero – Ravel's Tattoo*. Here the motto of the *Appassionata* is doubled by that of the Fifth Symphony, which becomes a rhythmic accompaniment in a tonal miniature that borrows the frame of Ravel's *Bolero* and adapts it to the ensemble and to the preexisting material. The melodic lines are derived from the *Ode to Joy* and from

Theme I of Piano Concerto No. 4. The polytonal deviations occur within the interval of a minor third, producing a thymotic dramatization of the thematic content.

The fourth movement – *Moonlight Maze* – also represents a labyrinth whose core is formed by the “Rune Selene,” the motif from the *Moonlight Sonata*. This motif is an important language element in my work—one I have used and theorized in various compositions. The first section’s dance-like character, using a melody from the Violin Concerto but directing and projecting it towards a quasi-folkloric horizon, gives way to a development that moves from the low to the high register of the *Moonlight* motif. Over this, an eerie apparition emerges, which I titled *Ave Circe*—a kind of Gounod’s *Ave Maria* within an Odyssean palimpsest. The third section traverses the “purgatory” of the *Grosse Fuge*, Op. 133, only to re-emerge through the pizzicato mechanism of the first violin, frozen in the obsessive and hypnotic unfolding of the *Moonlight Sonata*.

The finale – *Fantasia fantomagica sul nome BEETHOVEN* – begins with the melogram of Beethoven’s name and unfolds as a rondo-pastiche inspired by Quartets Op. 132 and Op. 130 in a classical-romantic style, borrowing gestures and developments from the Piano Sonatas Op. 81a and Op. 90. The finale is an example of music: the musical discourse becomes increasingly punctuated by rests; everything breaks down and bears the peculiar mark of pulsation. The rustle of page-turning marks this transition of music into ritual, into a realm of symbols—like the fluttering of the moon upon Beethoven’s spirit.

Dan Dediú